

1900

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuju
v gledališkem poslopu.

Štajerc izhaja vsaki drugi četrtek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Sestavki dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
najdalje do ponedeljka pred izdajo do-
tlačne številke vpsolati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuju za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Pri odjemanju več ko 10 številk pri-
meren rabat.

Cena za oznanila za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—,
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—,
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu posebno zni-
žana cena.

Štev. 3.

V Ptuju v nedeljo dne 29. julija 1900.

I. letnik.

Našim naročnikom!

Tako dolgo dokler se bojo tiskovine Ciril in Metodovega in Mohorjevega društva po župniških razdelevale, in dokler gospodje duhovniki in učitelji bojo za „Gospodarja“ in „Domovino“ naročnike nabirali in jim izvode delili, tako dolgo bojo smeli tudi trgovci „Štajerca“ zastoj dajati. In ako bojo ti ljudje radi tega trgovce naznanili, potem bomo tudi mi gospode župnike, kaplane in učitelje z ovadbo počastili. Materjala za to imamo dovolj. Razen tega smo mi **na naše stroške** našim naročnikom, ki so na 10 ali več „Štajercev“ naročeni, pri c. kr. namestništvu za licenc prodajanja časnikov potrebno ukrenili, in sicer takó, da bojo tisti pravico imeli tudi **posamične številke „Štajerca“ po 4 vinarje prodajati**, ali pa tudi zastoj dajati.

Škoda po divjačini.

Najboljši dokaz, da se za našega kmeta pri poljedelstvu nikdo ne briga, je postava o lovstvu divjačine. Govorilo se je sicer o lovstvu v deželnih zborih že večkrat, pa visoki gospodje, ki ljubijo lov, znali so vsako-

Oslova napatnica.

Od P. K. Rosegger-ja.

Dobri znanec, kateri se je rad s starimi povestnicami bavil, ker je mislil, v takih rečeh, da bi mu tudi staro vino ljubše bilo kakor pa kaka nova brozga; mi je pred kratkem pripovedoval eno staro povest, ki ni kar si bodi.

Prišel je v največji vročini neko soboto en kmet s svojim oslom v Ljubljano. Ko je pri mlinarju svojo vrečo z žitom odložil in se potem na trg podal je rekel: „presneta vročina katero moram trpeti.“ Jaz tudi, si misli osel. „Pa žeja ki jo imam!“ pravi zopet kmet. Jaz tudi, si misli osel.

Ko prideta do krčme, priveže kmet svojega tovarša s štrikom za plot, ki je v senci bil in teče v krčmo na „glaš frišnega.“ Lepo, hladno je vino, sladko je in zraven še rezko kar se na jeziku čuti.

„Kaj je to za eno vino?“ vpraša kmet. „Lutenberger“, odgovori krčmar. „Glej, glej, lutenbergerja imaš ti? pa je tudi pristen?“ Krčmar ga po strani pogleda: „Kaj misliš ti o meni? da bi jaz ne imel pristnega vina? Ne, ljubi moj, pristnega lutenbergerja ti še svoje življenje napiši pil.“ „Nisem še sploh nobe-

krat take razprave preprečiti in se le smejali, ako se kmetu po divjačini škoda godi.

Jaz bi si dovolil take gospode prositi, da bi enkrat po zimi, kadar je dosti snega, me po mojem posestvu malo spremili.

Najprvo pridemo v vinograd. Tam sem z velikim trdom in velikimi stroški zasadil mali kos zemlje z amerikanskimi trtami in z veseljem spoznal, da mi bo ta kos skoraj polovico več nesel kakor pa drugi del enake velikosti s starim trsom. Toraj na vrsto pride rezanje, pogledam v vinograd in vidim, da je zajec pri nekaterih trtah, ki bi že dobro roditi mogle, po 1, 2, 3 očesi odjedel tako, da so trte pohabljene in o kaki trgatvi pri teh to leto ni govoriti. Potem gremo v sadni vrt. Misli se splošno, da zajec debela od breskev in češpelj ne poškoduje, pa zmotili smo se, ker tudi ta drevesa so bila objedena in jaz, ker jih nisem zavaroval, nimam nobene pravice do odškodnine. Stopimo dalje k 20letni jabolki. Taka drevesa se po navadi zavoljo njih debele skorje ne obvezujejo s slamo, ampak samo z ilovico, apnom ali drugimi raznovrstnimi sredstvi namažejo, kar za par let trpi, ali letošnjo zimo sem se prepričal, da tudi tako zavarovana debela proti zajcem niso varna. Pojdimo potem k mladikam.

„nega lutenbergerja pil“, prizna kmet, „slišal sem pa da je dober.“ O ti norec, ki mi dobro vino v ušesa spuščáš — v grlo sliši ono! „Ali ti smem dotočiti?“ reče krčmar. „No, pa le“, pravi kmet in pije misleč pravega lutenbergerja. Krčmar bi se lahko pridušil na to.

Za njegovo hišo zadej na dvorišču stanuje pader, ki ne plačuje stanovanja nič, in ta se piše Franc Lutenberger, pa dela vino. Voda, koreničenje, cukur in fige, cimet in drugi gvirc, malo žganja zraven, in še marsikaj drugega; kako se vse to meša pa nobenemu ne pove. V njegovi latinski kuhinji se tudi še marsikake druge pijače skuhajo, in glej, na dvorišču stoji polno korito „lutenbergerja“, frišno kuhanega in ravno kar kipi, tako da bojo gosti zopet kmali kaj dobrega za piti dobili.

Oslu pri plotu pa postane dolgočasno, in si misli: kaj, ali nebo kmeta nazaj? — Potrese z glavo, — še enkrat — in štrik se je pretrgal. Sedaj sme iti tudi on kamor hoče. Poda se toraj na dvorišče k vodnemu koritu svojo žejo gasit. Ne — misli si osel, ko iz korita pije, kaj je to za ena voda? Jaz se ne spoznam, ali je to slaba voda, ali pa dobro vino; pa

Vbogi viničar pa je, da bi tudi za njegovo kravico kaj ostalo, s slamo po malem delal in tako so zajci slamo na stran potisnili in mlada drevesca poškodovali. Stopimo še dalje; ob Dravi imam zapuščen nerodoviten log, kateri je večinoma z peskom pokrit. Ker pa kot poljedelec nečem, da bi kak kos zemlje brez koristi ostal, naročil sem pri erarični drevesnici v Celji 1000 borovih in smrekovih mladik, jih tukaj posadil, kjer so lepo uspevale, pa tudi sem je prišel ta nebodigatreba in skoraj vsa mlada drevesca obrizel. Tudi akacije mojega soseda je hodil ta požeruh glodat.

Kako škodo zajci, jazbeci in tudi fazani na polji pri pšenici, rži, koruzi, krompirji i. t. d. narejajo, ve le najbolje poljedelec, ki škodo trpi.

Tako toraj zgleda kmet. On more poleg družih nadlog za gospode lovce še divjačino rediti. Ako pa se komu zavoljo škode potožiš, pa ti reče: „ja, saj znaš zato tudi odškodnino dobiti.“ Seveda, pa zmed 100 kmetov si bo komaj eden upal pred okrajno glavarstvo stopiti in za odškodnino prositi, ker vsak ve, da bode pot skoraj gotovo zastoj. Če pa že res do obravnave pride, pa se mu tam reče „zglihajte“ se, drugači bote mogli še komisjon plačati in res odškodovan posestnik boječ se stroškov komisjona se poda in reč je s par goldinarji poravnana.

Zadni čas je, da primemo reč na pravem konci, ker tukaj bo pomagalo le radikalno sredstvo.

Mi zahtevamo torej sledečo lovsko postavo:

1. Vsakdo imej pravico po vsem svojem posestvu divjačino, posebno največje škodljivce, zajce, loviti ali tudi z vsem mogočim sredstvom pokončavati.

2. Prayde, ki se tičejo po divjačini povzročene škode, naj padajo v tisto vrsto tožb kakor spadajo sploh tožbe za odškodnino. Štajerc.

So konzumna društva koristna?

Vsi stanovi se organizujejo, da bi svoj položaj zboljšali. Obrtniki delajo skupno, da bi se židov in

prileže se mi vseedno dobro; zdaj bom nehal piti in začel žlempati — pijančevati.

Čez nekaj časa na to pride pader k svojemu lesenemu vinogradu pogledat, kako vino na solncu zori, najde korito prazno in osla polnega. Niti zrela vinska jagoda ni tako lepo okrogla kakor zdaj naš osel ki začne z glavo kimati, z gobcem smrkati in slednjič lepo svoj i—a, i—a peti in si misli: jaz tudi kaj doprinesem, da se kakor živina nažlampam. Pader hiti v krčmo: „Čegav je ta osel od zunaj?“ Kmet pa ravno dremlje in le sem in tja malo pogleda in godrnja: „Kaj! od enega osla govorijo? zato se moram pa jaz potegniti. Osel je moj.“ „Tako tudi bo“, pravi pader „in ti kmet mi boš tudi škodo povrnil. Polno korito vina mi je tvoj osel požrl. Vsa trgatev je proč.“ „Sem mu li jaz ukazal, da naj tvojo brozgo izpije?“ vpraša kmet. „Ti imaš svojega osla privezati, da se ne bo odtrgal in škode delal. In ako tvoj osel škodo naredi, boš ti zato odgovoren.“ Polno korito vina boš plačal ti! zastopiš?“

Na to se kmet razjezi. Po divje se vzdigne, vsekne in pravi: „Pader, ko bi ti tvoje vino tam imel, kamor sliši, namreč v klet in bi moj osel zraven prišel, še le potem bi znal ti razsajati. Ako kmet v

krošnjačev rešili; učitelji snujejo društva, da bi svoj zaslužek povikšali in celó advokati so za sebe zadnji čas večje shode sklicali, pri katerih so po državi pokali, ker po novem pravnem civilnem redu pri dolgovih petih goldinarjev tožbeni stroški več 30 goldinarjev znesti ne smejo. In kmet? Ja temu so trikrat večje davke na rame naložili kakor komu drugemu in zakaj? prvič zato, ker on s svojim posestvom nikamor iti ne more in drugič zato, ker si pomagati ne ve, če se mu krivica godi.

In ker nikdo kmetu pomagati noče, zbrali so se konečno tu in tam gospod župnik, kaplan in nadučitelj skupaj in rekli: „Kaj je treba, da kmet svoj denar trgovcu nosi! Ustanovino konzumno društvo in potem ostanejo groši kmetu.“ In tako so 100—150 vdeležnikov skupaj zbornali in vsaki je mogel 2—3 goldinarje plačati zato, da bo potem pri „konzumu“ kupovati smel. Pri tem mislijo vsi, župnik, kaplan, nadučitelj in kmetje, da bojo kmali bogatini postali. O vi zaslepljenci! zakaj niste tudi vašega kramarja v vašem kraju bližje pogledali. Uložec se muči že 20 let, on razume v svojem mezincu od trgovine več kot celi župnik, kaplan in nadučitelj n proti vsemu temu še ni bogat postal in le s trudom in stisko svoje dolgove plačuje, če tudi od zore do mraka za „pudelnom“ stoji in mu žena in otroci pri kupčiji pomagajo.

Tako je tudi vsepovsod pri konzumnih družtvih bogatija izostala. Tam je blago slabše kakor pri kramarju, ker gospoda župnika in kaplana je židovski agent „našmiral“, dohodke tega podjetja je pa komi, ki se ga je nastavilo, porabil. Ko bi ti ljubi kmet tudi vedel, koliko se je neprevidoma za tvoj denar za napravo in osnovo društva izalo, koliko nepotrebnih potov in kazni že izplačalo, bi se za glavo prijel. Daj si od teh gospodov družtvne raune in knjige predložiti in videl boš, če si malo prebisan, kam vas bo še konzum spravil.

Na vse to pridejo vsakovstna plačila, ker upniki pritiskajo, če tudi so gospdje morbiti blago na

krčmi sedi, osel gre pa na dvočišče, ima osel prav. In ako je osel žejen in gre k volnjaku, ima tudi prav. Ako pa je v vodnem koritu slaba voda in jo živinče pije, pa nato zboli, no, kdo je pa potem kriv? tisti, ki je vodo pokvaril. Vi bote plačali pader, od vas bom zahteval zdravega osla, če mi ta pijani pogine.“ Ko pader vidi, da je ta kmet budalo zasukal, postane vljudno divji, gre k sodnji in teži oba, kmeta in osla. No — dobro! Sodnik jih poliče. Pader je hvala Bogu zdrav in je o pravem času na mestu. Kmetu je v želodcu slabo, pa prišel je vendar. Osla pa strašno glava boli in ne more priti. „Ti je težka reč“, pravi sodnik, „za kaj tacega mi nimamo postav. Osel ni nikogar umoril, ni nič ukral, nikogar razžalil, nikdar copral ali ščuval, res — tako potenega človeka kakor je ta osel, še nisem kmali pred seboj imel in tega naj jaz krivega spoznam? Jaz meam tedaj popolnoma po pitnih pravicah soditi. In tu imamo mi dva slučaja, namreč: plačujoči gost in prosti gost. Povej mi ljubi pader, je li osel sedeč ai stoječ pil?“ Klopi mu nisem tje postavil“, odgovori pader. „Ako je tedaj osel pil stoječ“, reče na to sodnik, „je to stoječe pitje vzeti bilo za častno in temu ni ugovarjati.“ Tako je prišel naš pijani osel do svoje častne napitnice,